

VÅRE ROVDYR

årgang 5

3.91

Viggo Ree 1980

issn 0801-4728

VARE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VARE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VARE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

ANSVARLIG UTGIVER:
Foreningens styre

REDAKTØR:
Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1991 Minimum kr 75,-
Abonnement Kr 75,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder.....	69
Ja til ulv.....	71
Storbergsbjørnen.....	74
Slagbjørn skremte bygda.....	76
Om mulig innavl og usmakelig oppførsel.....	78
Prins Philip ett hot mot värmländska får.....	90
Jervejegeren "frifunnet".....	91
WWF Norge 20 år.....	92
Svein Myrberget til minne.....	93
Nyhetsbrev 20 fra prosjekt vandrefalk, Sør Øst-Norge.....	94
Rettsbok for Sør-Østerdal herredsrett.....	96
Fra historien.....	102
Styret.....	104

FORENINGEN VARE ROVDYR

arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler,
og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander
og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsideillustrasjon: Dvergfalk, ungfugl, Viggo Ree 1980

Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgitt med støtte fra
Verdens Naturfond

Nødverge! kaller man det.

Jeg sikter til det svært så mediadekkede bjørnedrapet i Lierne i sommer. Det hele startet først med en søknad om fellingstillatelse på en binne, etter at et fåtallssauer var blitt borte. Den ble selvfølgelig avslått. Så ble det allikevel felt en binne under dekke av "nødverge" en stund senere. Til jegerens "overraskelse" hadde binna desverre to fjorårsunger med seg. Situasjonen kunne forsåvidt vært reell nok den, men når den bærspisende binna blir skutt på godt hold og skrått bakfra! som obduksjonen viste, skurrer hele historien. Enten må det være en biologisk sensasjon at bjørnene på den Skandinaviske halvøy nå viser en adferd som å angripe baklengs! eller så må de aktuelle jegerne ha "misforstått" begrepet "nødverge" fullstendig.

Man kan liksom ikke unngå å kjenne at det trekker uhyggelige gufs i fra fortiden. Det er å håpe at fjorårsungene greide seg bra og samtidig tok lærdom av hendelsen - å spise bær er ikke bare spøk.

Jerv - jaget, påkjørt og drept med snøscooter i grense-traktene i Nordland fylke. Synderen fotografert av zoologi-interesserte nordmenn. Gjerningsmannen tatt og dømt til 3 måneders ubetinget fengsel, pluss fratatt jaktvåpen. Mannen var svensk og domsavgjørelsen var i Sverige. Svenske naturvernorganisasjoner har reagert kraftig på den milde dommen! Hvordan skal vi da reagere her til lands?

*Mann drepte to jerv i åtesaks! Personen ble dømt til 60 dagers betinget fengsel og inndragelse av fangstredskapet og ellers ingen ting! Dette var i Norge okt-91!
Et nytt grovt eksempel på at vi forvalter utryddelses-truede rovdyrarter på bøndernes premisser.*

I Sverige er ulven "Ylva" desverre ikke lenger ønsket i fri tilstand. En hund er blitt drept av henne, i tillegg til noen sau. 300 underskrifter i lokalmiljøet har fått naturvårdsverket til å vurdere hennes videre skjebne. Dyrepark, flytting, avlivning er blitt vurdert.

Reaksjonene har heller ikke uteblitt. Naturvernorganisasjoner i Norge og Sverige har påpekt en rekke momenter som det iflg. Bernkonvensjonen skal tas hensyn til før eventuelle tiltak settes i gang. Man kunne til eks. satse mer på å "avsosialisere" henne bort fra tettstedene. "Problemet" er heller ikke så stort, hvis bare viljen og innsatsen er stor nok.

"Ylva" er tross alt den eneste kjente enslige ulven pr. idag i Skandinavia, og hun kan bli en svært viktig brikke for overlevelsen av ulven innenfor våre to land. Og vi må igjen minne om at både Sverige og Norge har et internasjonalt ansvar å vise.

Det har skjedd positive ting et annet sted i Sverige, hvor en enslig tispe har oppholdt seg i flere år, og i år har fått selskap av en hannulv og yngling er sannsynligvis et faktum. Slik kan det også gå med "Ylva". Kanskje man sporer opp en enslig hannulv i vinter? Det ville være et meget viktig forvaltningstrekk med tanke på den lille ulvestammen vi har igjen i Skandinavia.

Det er forresten meget interessant å registrere i Nationen 24/8-91 at det eneste som samtlige norske miljøpolitikere er enige om er: JA TIL ULV!

God vinter!

Morten Bilet

Ja til ulv

FOTO: SAMFOTO

Det eneste miljøpolitikerne er enige om

●● Blå, røde og grønne miljøpolitikere er i alle fall enige om én sak: Ulv skal vi ha i Norge. Ellers er partienes miljødebattanter uenige om alt i Nationens utspørring. Mest oppsiktsvekkende er det at bare Fremskrittspartiets Jan Erik Fåne mener Norge trenger mer vannkraft. Han er også den eneste som sier at Norge må bli rikere for å løse miljøproblemene.

●● Miljøvernminister Thorbjørn Berntsen (A) sier klart nei til både gasskraftverk og kjøpesentre. I begge sakene har han imidlertid store problemer med å få gjennomslag i sin egen regjering. Ellers er det verdt å merke seg at fire av åtte partier mener det er uforsvarlig å bore etter olje i Barentshavet med dagens oljevernutstyr.

Side 7

De er enige om ulven

ENIGE OM NOE: De er i alle fall enige om å ta vare på ulven, alle partienes miljøpolitikere: Fra venstre Aksel Nærstad (RV), John G. Bernander (H), Berit Aalborg (KrF), Jan Erik Fåne (FrP), Thorbjørn Bernisen (A) og Erik Solheim (SV). Her sammen med Sverre Halvorsen og Katherina Engelsen i Bergen. (Foto: NTB)

Alle vil ta vare på ulven. Ellers er partienes miljøpolitikere uenige om de fleste spørsmål i Nationens lille utspørring. Fire av de åtte mener dagens oljeboring i Barentshavet er uforsvarlig.

Spørsmålene

1. Hvilken miljøoppgave i kommunene vil ditt parti legge størst vekt på å løse?
2. Bør vi ha ulv i Norge?
3. Bør næringsdrivende få bygge så mange kjøpesentre som de vil?
4. Er det en menneskerett å kjøre så mye bil en selv vil?
5. Hvor bør Norges første behandlingsanlegg for spesialavfall ligge?
6. Må vi bygge ut flere elver for å få mer vannkraft i Norge?
7. Trenger vi et gasskraftverk?
8. Er det forsvarlig å bore etter olje i Barentshavet med dagens oljevernuttstyr?
9. Må Norge bli rikere for å løse miljøproblemene?
10. Bruker du klorbleket papir?

**Thorbjørn Berntsen,
Arbeiderpartiet:**

1. Avfall, areal- og transportplanlegging.
2. Ja.
3. Nei.
4. Nei.
5. Det kan jeg ikke svare på nå.
6. Nei.
7. Nei.
8. Ja. Oljevernberedskapet skal dessuten bli bedre.
9. Nei.
10. Minst mulig.

John G. Bernander, Høyre:

1. Det må hver enkelt kommune avgjøre.
2. Ja.
3. Det er et irrelevant spørsmål, siden vi alt i dag regulerer dette.
4. Nei. Men vi bør ikke sperre for bilkjøring, bortsett fra for å sikre trafikk-avviklingen i de store byene.
5. Det skal vi ta stilling til senere.
6. Ikke nødvendigvis. Først bør vi satse på energiøkonomisering.
7. Ja.
8. Dagens virksomhet er forsyrlig.
9. Nei. Men det blir vanskeligere hvis vi blir fattigere.
10. Ne. Men kjøper mest miljøvennlig papir.

**Erik Solheim,
Sosialistisk Venstreparti:**

1. Kollektiv-transport.
2. Ja.
3. Nei.
4. Nei.
5. I alle fall ikke på Hjerkin i Dovre.
6. Nei. Enøk er både billigere og mer miljøvennlig.
7. Nei, av samme grunn.
8. Nei.
9. Nei.
10. Nei, bortsett fra i dag, som jeg har fått papir fra SAS-hotellet i Bergen.

**Jan Erik Fåne,
Fremskrittspartiet:**

1. Å rense kloakk-utslipp.
2. Ja.
3. Ja.
4. Ja, det er en lovlig rett å bruke en lovlig vare.
5. Sentralt i landet, for å få ned transportkostnadene.
6. Ja.
7. Ja.
8. Vi bør bore i Barentshavet, men oljevernberedskapet bør styrkes.
9. Ja. Vi må ha vekst for at det offentlige, næringslivet og privatpersoner skal ha råd til å ta miljøløftet.
10. Som regel.

Erlend Grimstad, Senterpartiet:

1. Husholdningsavfall og kloakk.
2. Ja.
3. Nei.
4. Forsåvidt ikke. Men vil heller redusere takstene på buss og tog enn å forby bilbruk.
5. I alle fall ikke på Hjerkin i Dovre.
6. Nei. Bare aktuelt hvis det helt sikkert kan erstatte mer forurensende energi i andre land.
7. Nei.
8. Personlig mener jeg det ikke er forsvarlig.
9. Det er ingen forutsetning.
10. Det hender. Men for det meste bruker jeg miljøvennlig papir, uten klor.

**Berit Aalborg,
Kristelig Folkeparti:**

1. Sortering av avfall, kollektivtilbud og gang- og sykkelveier.

2. Ja.
3. Nei.
4. Nei. Å ha ren natur er en mer grunnleggende menneskerett.
5. Det har ikke KrF noen bestemt oppfatning om.
6. Nei. Foreløpig har vi nok kraft og store muligheter til enøk.
7. Nei.
8. Nei.
9. Nei, det er håpløst å tro det.
10. Det hender. Men som regel bruker jeg miljøpapir.

Odd Einar Dørum, Venstre:

1. Kollektiv-transport.
2. Ja.
3. Nei. Regjeringen bør si også si nei!
4. Nei.
5. Vi bør ha flere mindre anlegg, ikke ett stort.
6. Nei, vi sløser nok med energi.
7. Nei.
8. Nei.
9. Nei.
10. Nei

Aksel Nærstad, Rød Valgallianse:

1. Enøk-tiltak, resirkulering og gjenbruk. Kollektivtilbud i de store byene.
2. Ja.
3. Nei.
4. Nei.
5. RV vil ikke ha noe stort forbrenningsanlegg noe sted, men flere mindre anlegg.
6. Nei. I stedet bør vi satse på enøk og sol-, vind- og bioenergi.
7. Nei.
8. Nei.
9. Nei.
10. Nei

STORBERGSBJØRNE

14. september 1991. Rifleskudd bryter stillheten. Storbergsbjørnen tar sine siste skritt. Härjedalen kommune er en bjørn nærmere årets tillatte kvote på sju dyr, mens grensetraktene er en bjørn fattigere. En uke tidligere var Storbergsbjørnen 13-14 mil luftlinje mot sørvest, i søndre Trysil nær grensa mot Värmland.

Våren 1990 var forholdene for lokalisering og nymerking av bjørn spesielt vanskelige. I slutten av mars, da de første bjørnene forlot hiene, var omtrent halve studieområdet i sør (Hedmark - Dalarna/Hälsingland) fritt for sporsnø. Og det i områder som normalt har snø til mai! En sammensveiset gjeng av erfarne, lokale medhjelpere og trenet merkepersonell muliggjorde imidlertid maksimal utnyttelse av to snøfall. Således ble bjørn lokalisert og radiomerket fire forskjellige steder den 13. april det året. Storbergsbjørnen var en av disse. Den ble innhentet av en bedøvelsespil og påsatt radiosender i Storberget, nær riksgrensa mellom Sør-Trysil og Nord-Värmland, - derav navnet. Det var en fem år gammel hannbjørn, og ny for oss i prosjektet.

Etter å ha spist elg la han ut på en lengre vandring sørover mot Torsby (øst for Kongsvinger), for deretter å vende tilbake til merkeområdet. Derfra la han ut på en ny langvandring, nå nordover til Tynset-Røros, for så å dra østover mot Sylane på svensk side. Nord i Härjedalen ble den sett parre seg med en annen bjørn. Seinere kom han tilbake til Nord-Värmland/Trysil, og i oktober la den seg til for vinteren. Han lot seg snø ned på ei åpen granbarseng, kun ei snau mil fra vårens merkested i Sør-Trysil.

Våren 1991 dro Storbergsbjørnen nordover til Härjedalen igjen. Derfra vandret han enda lengre mot nord, før den nok en gang kom ned til Trysil/Nord-Värmland. Seinere

samme sesong dro han igjen nordover. Da ble det som nevnt satt stopper for dens videre vandring under ordinær lisensjakt i Sverige.

Storbergsbjørnen tilbakela rekordlange vandringer rekordraskt. Kartleggingen av den og andre bjørners vandringer i grensetraktene har gitt ny og viktig informasjon om bjørners arealbruk, bjørnestammens tetthet og bestandsstruktur. Flere års innsamlede data bearbeides nå av det svensk-norske bjørneprosjektet, og resultater vil bli publisert fra og med 1992. Prosjektet retter en takk til foreningen Våre Rovdyr som bidro med økonomisk støtte til å følge Storbergsbjørnen i 1991. Andre bidragsytere på norsk side var Direktoratet for Naturforvaltning (oppdragsgiver), Norsk Institutt for Naturforskning og Hedmark Sau- og Geitalslag.

Petter Wabakken

Prosjektleder

Det svensk-norske bjørneprosjektet

NINA, Trondheim

Verving og innbetalinger

Takk til alle som har vervet nye medlemmer ! Vervekonkurransen (se nr. 2 side 67) går videre til 1. februar 1992, så det er god tid til en ekstra innsats nå i den mørke årstid. Verve-materiell kan bestilles direkte fra kasserer.

Hjertelig takk også for de til dels store innbetalinger fra gamle og nye medlemmer ! Vi vil også benytte sjansen til å be om at alle innbetalingskort merkes f.eks. "Støttegave", "Medlemskap 1992", osv. Nå på slutten av året er det greit å vite om nye medlemmer vil være med fra 1991 eller fra 1992.

Styret

SLAGBJØRN

skremte bygda

Fellingstillatelse for å verne menneskeliv

Så snart en ulv viser litt mindre skyhet overfor mennesker enn ventet, benytter rovdymotstanderne anledningen til å fremstille det som bevis for at ulven er utplantet (se bl.a. VR nr. 2/1989).

Så vidt en kan huske er dette tredje gangen på få år, at bjørner har vist slik adferd i området pasvik/Varanger. Det logiske spørsmålet man da må stille, er hvem som i all verdet aler opp og setter ut tamme bjørner??? Hva med enkeltindivider av andre arter som også viser lignende adferd, t. eks. rever, ekorn, storfugler - ja, endog elger og hjort?

Det skulle vel ikke tilfeldigvis være slik at et lite antall individer av de forskjellige arter - til tider - kan vise en slik adferd, og da spesielt før de har rukket å gjøre sine erfaringer med mennesket?

Det nye i bildet er vel at disse individer nå kanskje får en litt bedre sjanse til å vise sin noe mindre skyhet. Før i tiden ble slike individer selvfølgelig klasket på et skudd ved første tegn til likegyldighet overfor de "allmektige" skapninger.

Allikevel, ved nærmere ettertanke, er det ikke så få overleveringer fra eldre tider om ulver som var framme på gårds plasser og snappet til seg både det ene og det andre, og bjørner som besøkte bebodde setre og banket inn fjøsdøra.

Det beste våpenet ei budeie skulle ha mot slike bjørner, var å blotte baken. Da skulle bamsen bli så flau at den forlot området, heter det! Noen få nærer tydeligvis en helt spesiell aggresjon overfor ulven. Kanskje de burde prøve samme metode?

FARLIG BJØRN: Familien Bye var en avayo familier som var veltskremte på grunn av slagbjørnen. Håkon, Ashild og datteren Martha Bye kan nå puste lettet ut etter at den svedde bamsen ble avlivet. Den ble skutt av den kjente bjørne-ekspert Hermann Solkjervvi. Foto: STENAR WIKARI

Av **BENGT NIELSEN**

TROMSØ (VG) Slagbjørnen viste ingen tegn til frykt for mennesker og var livsfarlig. I flere dager lusket den rundt husene og skapte en uhyggelig stemning for familien Bye og de seks andre familiene i den lille bygda Lanabukt i Sør-Varanger. - Vi var selvsagt engstelige. Få torde gå utendørs om kveldene, sier gårdbruker Håkon Bye.

Red.

Hilde Haseth 91

Om mulig innavl og usmakelig oppførsel....

NATUREN NR. 1 1991

INNAVL HOS ULV

SVEIN MYRBERGET

Den norske bestand av ulv har de siste 12 år vært på høyst 12 individer, små unger medregnet. Det dreier seg om en liten gruppe i grensetraktene mellom Hedmark og Sverige. De fleste år har ett eneste par fått unger. De fleste ungdyrene har etter hvert lagt ut på vandring, åpenbart på leiting etter artsfeller. Enkelte streifende individer har kommet helt sør til Skåne og kanskje nord til Nordland.

De vandrende dyrene har ofte før eller senere kommet inn i saueflokker og drept sau. Dette har gjerne ført til at ulvene er blitt avlivet, lovlig eller ulovlig. Den skandinaviske ulv er derfor høyst truet. Familiegruppens framtid er meget usikker. Man kan ikke utelukke at det snart vil bli så få dyr igjen at parring ikke kan foregå, og bestanden vil dø ut.

En så liten bestand er svært utsatt for innavl. Denne kan føre til nedsatt reproduksjon

og økt dødelighet – noe som kan forsterke risikoen for utdøing.

KONSEKVENSER AV INNAVL

For en generell beskrivelse viser jeg til en artikkel i NATUREN (1988, nr. 1. s. 20–24) Reduksjonen i «fitness» på grunn av at individer som er i slekt, parrer seg med hverandre, kalles innavls-depresjon.

De viktigste kostnadene ved innavl er:

- 1) Sjansene for at skadelige gener kommer til uttrykk øker på grunn av økende grad av homozygositet.
- 2) Fordelene ved heterozygositet, på grunn av interaksjoner mellom ulike alleler på samme genetiske locus, avtar eller går tapt.
- 3) Ungdyrene er ikke tilstrekkelig forskjellige fra hverandre til at bestanden mestrer et sterkt varierende miljø godt.
- 4) Ungdyrene er så like hverandre at de konkurrerer mer intenst.

Det har blitt hevdet at store rovdyr er relativt motstandsdyktige for innavls-depresjon. Dette har vært begrunnet med at det hos disse dyrene i naturen ofte må foregå innavl, slik at de er tilpasset til en viss grad av innavl. Årsaken er at store rovdyr som regel er relativt fåtallige fordi de er store og

Svein Myrberget er seniorforsker ved NINA i Trondheim og professor II i anvendt zoologi ved universitetet der. Hans viktigste interesseområder er økologi og dyrepsykologi, og han har særlig studert bestands-svingninger hos rypen og gnagere og status hos våre store rovpattedyr.

dermed ressurskrevende, og fordi de ernærer seg på toppen av fødepyramiden.

Ulven er et flokkdyr, og enkelte unge individer kan få lov til å slå seg ned permanent i sin familiegruppe. Når flokkens leder dør, kan det skje en parring mellom nære slektninger.

Sosiale forhold fører til at mange ulver over hodet ikke får reprodusere, slik at den «effektive» bestandsstørrelse blir liten i forhold til totalantallet. Disse forhold fører til at ulven trolig har stor risiko for innavl.

I det siste er det også lagt fram data som viser at isolerte, små, ville ulvbestander kan ha lav genetisk diversitet. Likeså har undersøkelser over ulv i fangenskap vist at innavls-depresjon kan ha store følger for re-

produksjon og mortalitet. For så små ulvpopulasjoner som den norske, er særlig punkt 1 ovenfor av betydning på kort sikt.

ULVEN PÅ ISLE ROYALE

Utviklingen i ulve-bestanden på denne øya i Lake Superior i Nord-Amerika er tidligere beskrevet i NATUREN (1977, s. 263–266.). Etter at en liten ulvflokk kom til øya over isen omkring 1950, holdt bestanden seg noenlunde jevn på ca. 20 dyr fra 1958 til 1973. En fikk så en kraftig økning opp til ca. 40 dyr i perioden 1975–1980. Antallet sank så raskt til ca. 15–20 dyr i 1982–1987. I 1989 nådde en etter 5 års nedgang det laveste tallet, 12 ulver. I 1990 var det om høsten 14 ulver der; dvs. i tillegg til 11 voksne var det 3 unger (Fig. 1).

Figur 1. Forskningen om ulven på Isle Royale i Nord-Amerika har bidratt sterkt til kunnskapen om artens biologi og økologi. Årlige foreløpige rapporter gjør det mulig å holde seg oppdatert om de viktigste resultatene. Denne ulvflokken er logo for årsrapportene.

Dødeligheten har de siste par år vært meget lav, slik at det er mulig at bestanden igjen kan bygge seg opp. Men reproduksjonen har vært dårlig de siste år.

Årsakene til nedgangen er ikke kjent. Det er satt opp følgende hypoteser:

- a) Fødebrist. – Det er nå på øya forholdsvis få gamle elger, som utgjør det viktigste næringsgrunnlaget for ulven der.
- b) Sykdommer. – Nye sykdommer har kommet til øya. Dette dreier seg om hundeparvovirus (CPV) og Lymes sykdom. Den siste skyldes en spirochet, og medfører hos hunder nedsatt reproduksjon. Det er påvist at ulvene på øya har hatt begge disse sykdommene i de siste år.

- c) Innavlsdepresjon. – Av de 12 ulvene som var der i 1989, har man genetisk undersøkt 7 stk. Alle disse var i henhold til «fingerprint»-undersøkelser like nær beslektet som kullsøsken eller foreldre/barn. Alle hadde samme type mitokondrisk DNA, og data antyder at alle ulvene nedstammer fra en eneste stammor, som i sin tid kom til øya. Bestanden har sammenlignet med bestander på fastlandet tapt omkring halvparten av sin genetiske variabilitet. Dette stemmer bra med teoretiske betraktninger over tap av genetisk diversitet i så små, isolerte bestander på grunn av tilfeldig genetisk drift.

Årsakene til nedgangen og den lave produksjon er ikke kjent. De genetiske undersøkelsene viser imidlertid at man ikke kan avvise at innavls-depresjon har spilt en betydelig rolle. Dette vil dog bli bekreftet eller avkreftet av bestandens videre utvikling.

ULV I DYREPARKER

Genetisk Institutt ved Universitetet i Stockholm har nylig levert et arbeid over genetisk diversitet hos ulv i skandinaviske dyreparker. Som et resultat av at ulven da var så godt som utryddet i Skandinavia, startet

man på 1970-tallet «Prosjekt Varg». Hovedformålet var å bevare den skandinaviske ulvens genetiske særpreg ved å holde et visst antall i fangenskap. Man tenkte seg også at hvis motstanden mot vill ulv avtok, kunne man med tiden sette ut ulv igjen i naturen.

Etter at man ble klar over den svensk/norske bestanden av ulv nevnt ovenfor, har imidlertid interessen for prosjektet avtatt. Ennå finnes dog ikke få ulv i dyreparker i Norden. Men det er grunn til å gå ut fra at man der ikke nå tar tilstrekkelig genetiske hensyn til avlen; det viktigste er å ha ulvefamilier sammensatt på en slik måte at de er mest mulig publikumsvennlige.

Ulvene stammer fra ett svensk og ett finsk søskenpar fra henholdsvis 1950- og 1960-årene. I tillegg importerte man i 1980 to ulvesøstre fra Sovjet-Unionen.

Materialet i undersøkelsen omfatter 43 ulvepar. Disse har produsert 113 kull med i alt 429 unger. Materialet er altså betydelig.

Blant unger som stammer fra det finske paret, oppdager man i 1967 den første blinde ungen, og senere er mange blinde ulver observert. Disse har en varierende grad av abnormitet i øyet, noe som fører til at dyrene blir helt eller nesten blinde før de er 6 måneder gamle. En skjønner ikke helt hvordan denne egenskapen nedarves, men den stammer alltid fra finske gener.

Ulver som stammet fra foreldre i nær slekt, hadde redusert ungevekst, reproduksjon og overlevelse. F.eks. levde sterkt innavlede dyr i gjennomsnitt bare i 29 måneder, sammenlignet med 61 måneder hos andre. Dyrene med russisk bakgrunn, klarte seg noe bedre enn de fennoskandiske.

KONKLUSJONER

Disse nye undersøkelsene viser klart at også hos ulv kan innavl gi negative effekter, slik som generelt er beskrevet innledningsvis.

I dyreparkene har innføring av russiske

dyr i noen grad ødelagt den opprinnelige rene fennoskandiske bestand. Det er imidlertid ennå mulig å stoppe videre innblanding, dersom avlen legges slik opp. Men det er uklart i hvor stor grad fennoskandiske ulver er genetisk forskjellige fra russiske. Det foregår stadig innvandring av ulv til Finland fra Sovjet-Unionen – og tidligere gikk sikkert også mange dyr østover. På Nordkalotten var det også stor utveksling i tidligere tider av ulv fra de ulike land.

Også den genetiske bakgrunnen for ulven på Østlandet er ukjent. På 1950-tallet var det bare meget spredte meldinger om ulv i nordre deler av Østlandet. I 1964 ble en 10-år gammel hannulv, «Fritjof», skutt i Storselvdal. Omkring 1970 var meldingene noe mer regelmessige i grensetraktene mot Sverige. Men først i 1976 fikk en noenlunde sikre indikasjoner på at ulv ynglet i området, og som nevnt innledningsvis er det først litt senere at yngling har forekommet nesten årlig i disse grensetraktene.

Det kan imidlertid ikke helt utelukkes at denne lille flokken har fått tilskudd nordfra i senere år. Vinteren 1978/79 ble det observert en stor ulveflokk nordøst for Kiruna. Det var i alt 6–8 dyr i en flokk, samt noen enkeltdyr, ialt ca. 10 dyr. Opprinnelsen til flokken er uklar, men det kan hende at dyr har kommet østfra, og siden reproduisert i Nord-Sverige. Flokken ble snart borte, først og fremst på grunn av ulovlig jakt. Men noen dyr kan ha vandret sørover og bidratt til utviklingen i Hedmark og grensetraktene der.

Det er altså noe uklart om kjerneflokken i Skandinavia virkelig er rent skandinaviske dyr. I og med den sterke utarming av genetisk diversitet som sannsynligvis foregår, kan man stille spørsmål ved flokkens verneverdi som genetisk ressurs.

Likevel bør man ikke legge for stor vekt på genetiske forhold når man skal diskutere hvilken verneverdi denne flokken måtte ha.

Figur 2. Mange internasjonale organisasjoner arbeider for vern av ulven i Fennoskandia. Også Europarådet har tatt initiativ i saken. (Fra *Naturopa: nyhetsbrev – natur og miljø* 1989).

Det er mange verdier som teller sterkere, bl.a. bevisstheten om at vi ennå har ville ulver i landet. Det er da skremmende at innavl kan øke risikoen for at denne lille stammen ikke vil klare seg.

Hvis stammen dør helt ut – og risikoen for at dette skal skje, er betydelig, ikke minst sett på bakgrunn av de siste års rettsaker om ulv avlivet i «nødverge» – kan oppdrett av skandinavisk ulv igjen bli mer aktuelt. I så tilfelle må man sørge for at avlsopplegget blir bedre planlagt ut fra genetiske forhold. Man må også sørge for at prosjektet vurderes av ansvarlige viltmyndigheter, og ikke bare drives etter initiativ av frivillige organisasjoner, slik som det hittil har vært tilfelle.

Trues ulvestammen av innavl?

TRUET AV INNAVL: Vil innavl true ulvestammen i grensetraktene på Finnskogen?

Det blåser opp til ny debatt i ulvespørsmålet. Professor Svein Myrberget, seniorforsker ved Norsk institutt for Naturforskning (NINA), har i tidsskriftet «Naturen» kommentert faren for innavlsdepresjon i den norske ulvestammen. Det kaster på nytt lys over det som skjedde i distriktet for snart ett år siden. Det var da man fant den skutte, hodeløse ulven i Grue. En ulv Direktoratet for Naturforvaltning nektet Ivar Mysterud å ta prøver av.

AV
SVERRE VIGGEN

Amanuensis Ivar Mysterud ved Biologisk institutt var i Grue i de dagene den hodeløse ulven ble funnet, men fikk altså ikke ta prøver av ulven. Utspillet fra professor Myrberget gjør nå at mange stiller seg spørsmål om det kan ha noen sammenheng mellom innavl og det faktum at Mysterud ikke fikk ta prøver. — Jeg har full faglig tillit til Myrberget, og jeg er oppriktig glad for at han nå går ut og kommenterer denne saken. At NINA nå engasjerer seg i dette, betyr antakelig at det blir mulig å komme et skritt videre i diskusjonen om forvaltningen, sier Ivar Mysterud.

Finnskog-flokken

Mysterud er enig i professor Myrbergets vurdering når det gjelder innavlsproblematikken. Den største faren ved innavl er at skadelige gener kommer til uttrykk. Isolerte små, ville ulvebestander kan ha lav genetisk diversitet. Det vil si liten arvemessig variasjon ved at for mange individer er genetisk like.

— Hva kan bli konsekvensen av dette, for eksempel for ulvestammen på Finnskogen?

— Undersøkelser av ulv i fangenskap har vist at innavlsdepresjon kan ha store følger for forplantningen og dødeligheten. Ulver som stammet fra foreldre i nær slekt hadde redusert ungevekst, forplantning og overlevelse. Det er ingen tvil om at innavl hos ulv kan

gi negative effekter. Professor Myrberget sier også i klartekst at den sterke utarming som sannsynligvis foregår, gjør at man kan stille spørsmål ved Finnskog-flokkens verneverdi som genetisk ressurs.

Innavl kan øke risikoen for at denne vesle stammen ikke vil klare seg, sier Ivar Mysterud.

Det var dette Mysterud gjerne ville undersøke ved å ta prøver av den hodeløse Grue-ulven. Han fikk skriftlig avslag fra høyeste hold i Direktoratet for naturforvaltning. Det var ikke aktuelt å få ta prøver av ulven.

— Det var virkelig synd, for jeg hadde mulighet til å få undersøkt noen slike prøver gratis, sier Mysterud.

— Har du noen ideer eller antakelser om hvorfor du ikke fikk ta disse prøvene?

— Det kan en lure på. Biologisk institutt ved Universitet i Oslo er en selvstendig, statlig forskningsinstitusjon. Ved å nekte meg å ta prøver, dirigerer Direktoratet viktig forvaltningsforskning. Det burde vel være i alles interesse at dette blir klarlagt så raskt og billig som mulig. Jeg er lite imponert over Direktoratets håndtering av forskningspolitikken på store rovdyr under den nye direktøren. Jeg forstår godt at bygdefolk er skeptiske til det hele, sier Ivar Mysterud.

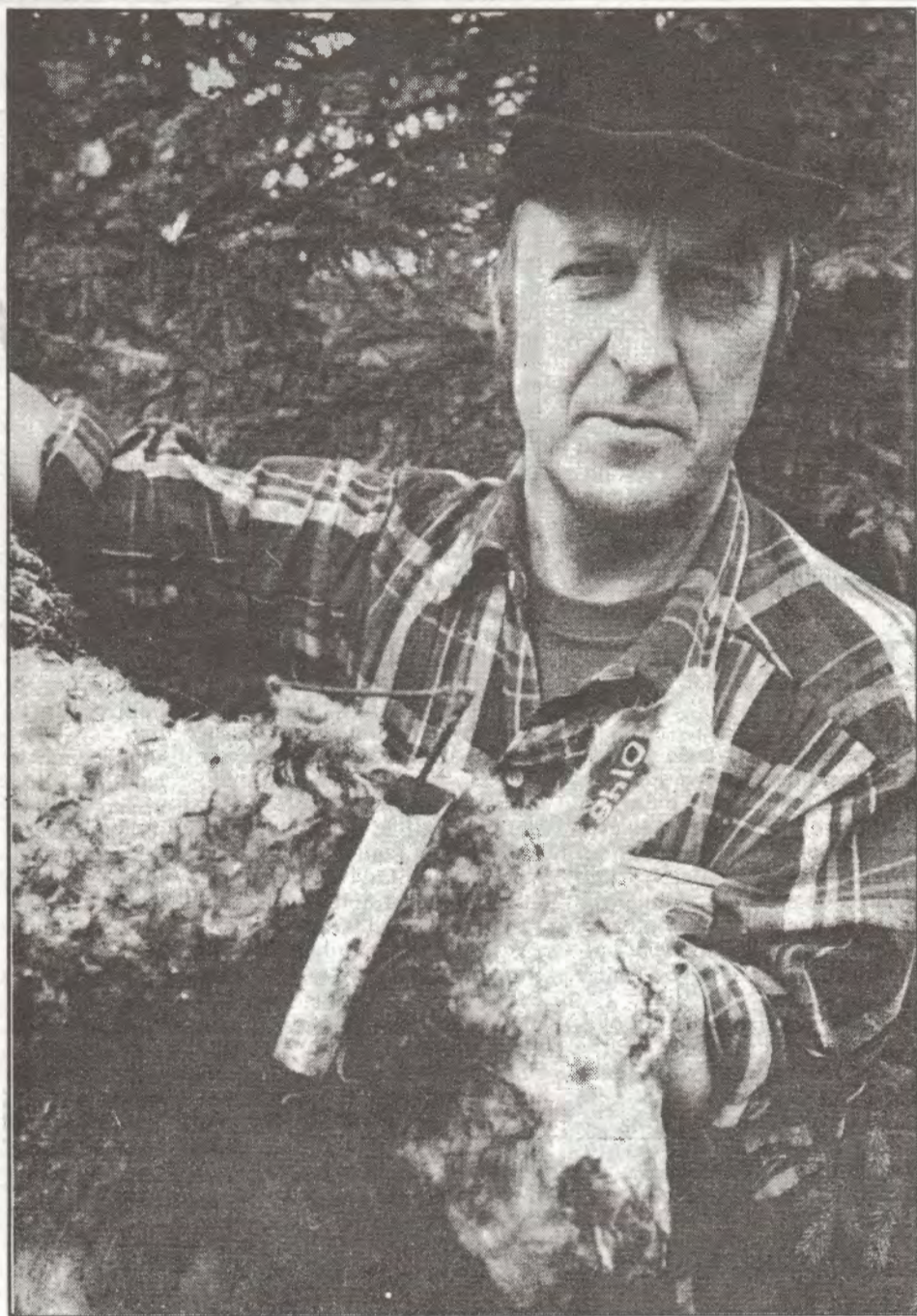
Utsetting

Professor Myrberget sier i sin artikkel at oppdrett av skandinavisk ulv igjen kan bli mer aktuelt. Mysterud tror det utvilsomt vil føre til et enda hardere klima i forvaltningen.

— Det er ingen tvil om det. Der som vi skulle få en rask utvikling av innavl i den vesle ulvegruppen i grensetraktene, slik at situasjonen blir katastrofal for ulven, og utsetting blir eneste mulighet, tror jeg barometeret i ulvedebatten vil stille seg inn på tropestorm.

— Hva tror du om ryktene om utsetting?

— Tidligere festet jeg overhodet ingen lit til slike rykter. Nå er jeg ikke så sikker lenger. Jeg har imidlertid ingen dokumentasjon. Det var den andre grunnen til at jeg gjerne ville ta prøver av den hodeløse ulven. Tenk om det skulle vise seg at bygdefolket i distriktet får rett, sier Ivar Mysterud, som ikke ser bort i fra at det vil blåse opp skikkelig i ulvedebatten nå.

VILLE TA PRØVER: Ivar Mysterud var i Grue, opptatt med saueprosjekt, da den hodeløse ulven ble funnet. Han fikk ikke ta de prøver han ville.

Usmakelig utnytting av artikkel om innavl hos ulv

I tirsdagens Østlendingen lager journalist Sverre Viggen og landbruksforsker Ivar Mysterud et voldsomt oppstyr rundt en artikkel om innavl hos ulv, som Svein Myrberget publiserte i årets første nummer av tidskriftet Naturen. Dette heftet kom i månedsskiftet mars/april. Det burde i anstendighetens navn vært mulig for avisen og landbruksforskeren å drøye noen uker med et slikt oppslag, som dere vet Myrberget ikke lenger kan kommentere, idet han ble gravlagt sist fredag.

Viggo Ree

-ØSTLENDINGEN 16. MAI 1991

Mysterud og den hodeløse ulven i Grue

Det er snart ett år siden en hodeløs ulv ble funnet ved en skogsbilveg på vestsiden av Glåma i Grue. Så langt en kjenner saken, har politiet fastslått at ulven var transportert og lagt ut. Dyrets opprinnelse er altså ukjent, og flere alternativer for opphav og hensikter med utplasseringen er teoretisk mulig. Man kan t.eks. ikke se bort fra at det hele kan være iscenesatt som et forsøk på å «bevise» påstander som ikke har latt seg dokumentere.

Til tross for at dyret ble ivaretatt av Norsk institutt for naturforskning, viser universitetsforsker Ivar Mysterud en nesten desperat interesse for å få tatt prøver av dyret, med sikte på genetisk forskning i forbindelse hos de ville ulvene og arvelighet gen. Det er interessant, idet prøver av et dyr med ukjent opprinnelse ikke med ukjent opphav må Mysteruds store interesse grunne seg i et spill for å gjøre sin person interessant, hvilket hans stadige «pust til glørene» kan tyde på, eller også må den offentlige tjenestemannen Ivar Mysterud sitte inn med materiale som kan dokumentere dyrets opphav. Det må i tilfelle være opplysninger/materiale som politiet ikke er kjent med.

Mysteruds forskning på forholdet sau/rovdyr støttes økonomisk av en næring som ved flere anledninger har uttalt ønske om å utrydde ulven fra norsk jord, mens Mysterud hevder at Direktoratet for naturforvaltning «dirigerer for naturforvaltning» (Østl. 14/S-91).

Foreningen Våre Rovdyr
Morten Bilet
formann

-ØSTLENDINGEN
25. MAI 1991

- BRUK PENGENE TIL NOE ANNET

STYRKET I MISTANKEN: — At det nå åpenlyst snakkes om at det kan være aktuelt å sette ut ny ulv for å berge stammen, styrker oss i vår mistanke om at det har skjedd tidligere også, sier Ole M. Hemseter.

Frykten for innavl i ulvestammen i Finnskog-traktene og tankene om eventuell utsetting av nye dyr for å sikre stammen, har ikke uventet fått Østre Hedmark Vilt og Miljøforening til å reagere. Lederen i foreningen, Ole M. Hemseter, mener at det nå er på høy tid at myndighetene bruker penger til noe annet enn dette. — Jeg vil tro at det er adskillig mer fornuftige ting å bruke statsmidler på. Vi kommer absolutt til å holde et øye med dette, sier Hemseter.

AV
SVERRE VIGGEN

Han mener videre at når det nå snakkes åpent om at utplassering er et aktuelt tiltak, kan en også ha en sterk mistanke om at det har skjedd før. — Vi har hele tida hatt mistanke, ja, nesten mer enn mistanke om det. Nå håper jeg at dette skal bidra til å kaste skikkelig lys over det hele, og at det forhåpentligvis fører til at vi får enda større forståelse og støtte for saken vår, sier Ole M. Hemseter.

Grasrota våken

Hemseter mener videre at det er all grunn til å minne om at grasrota hele tiden er våken og følger med på det som skjer. Flere signaler og meldinger har styrket antakelsen om utplantet ulv, sier han.

— Vi har ekspertise mer enn god nok å støtte oss på. Vi behøver ikke frykte at vi blir lurt på den måten. Da er det kanskje verre med det myndighetene har gitt oss av opplysninger. Jeg har ventet lenge på at det skulle komme innrømmelser fra den siden, men de har latt vente på seg. De siste meldingene om at utplassering av ulv nå kan være aktuelt, tyder på at det ikke er noe nytt, sier Hemseter.

Østre Hedmark vilt og miljøforening har ellers fått klarsignal for et møte med miljøvernministerens personlige sekretær. Det skal skje med det første, og da kommer man igjen til å fortelle det som er bufeholderens syn på saken.

— Det kan bare ikke være riktig at en skal påføre bufeholderne plager og tap og bruke midler på slike ting. Det finnes for mange andre nødvendige ting å bruke pengene på til at vi kan sitte stille og se på dette, sier Hemseter.

Dårlig samvittighet

At Direktoratet for naturforvaltning nektet Ivar Mysterud å ta prøver av den hodeløse ulven i fjor sommer, oser også av dårlig samvittighet og frykt for å bli avslørt, mener Hemseter.

— Med rent mjøl i posen burde det vært en kurant sak for dem å la Mysterud ta en prøve. Når de i stedet avviser ham, er det ikke så rart at vi lir styrket i vår mistanke om at noe ikke stemmer, sier Ole M. Hemseter.

Gribber i rovdyrdebatten

Det har åpenbart blitt mer og mer vrient å argumentere for utryddelse av de store rovdyrene! Etter gjentatte beskyldninger for en tid siden mot enkeltpersoner om løgn i forbindelse med forvaltningsplanlegging for rovdyr, måtte Norges Bondelag trekke sine ord tilbake med beklagelse.

Trysil Bondelag sendte brev til fylkesmannen i Hedmark med beskyldninger om «blank løgn» i forbindelse med rovdyrspørsmål (Øst. 26/10-91). I møte med fylkesmannen måtte laget trekke sine ord tilbake.

I Østlendingen 25/5-91 står en representant for vilt- og miljøforeningene fram og mistenker våre myndigheter for uærlig spill og nærmest som medsammensvorne i en slags frimurersk sammensvergelse med utsetting av ulv som formål.

Som kronen på verket ser vi at en universitetsforsker, i samarbeid med en journalist, rykker ut i pressen fire dager etter begravelsen for en av våre kjente vitenskapsmenn, og på en ensidig måte utnytter hans siste fagartikkel til inntekt for egne synspunkter i rovdyrspørsmål. Enda de to herrer vet utmerket godt at artikkelen ikke gir noe entydig grunnlag for det.

Et minstemål av avstendighet bør man kunne forvente. Det hele er og blir usmakelig!

Yngve Kvebæk

ØSTLENDINGEN 29. MAI 1991

Foreningen Våre Rovdyr
Postboks 17
2420 TRYSIL

Sjefsredaktør Andreas Hagen,
Østlendingens redaksjon,
2400 ELVERUM

12.06.1991

Deres medarbeider Sverre Viggens journalistikk om rovdyr

Styret i Foreningen Våre Rovdyr har gjennom flere år fulgt med i journalist Sverre Viggens ensidige og lite nøkterne behandling av stoff vedrørende rovdyr. Den lille ulveforekomsten på svensk/norsk Finnskog blir i særlig grad tendensiøst fremstilt. Som kjent er dette den siste lille rest av denne dyreart i Skandinavia. Både etter norsk og svensk lov er dyrene totalfredet i et forsøk på å berge arten.

Det er særlig forstemmende å iakttå at en journalist ansatt i en såvidt stor avis som Østlendingen år etter år kan benytte sin stilling til å gi sine reportasjer og intervjuer en form som konsekvent utfordrer det denne lovgivning søker å ivareta og som støttes av et stort flertall av befolkningen. Det kan i den forbindelse være på sin plass å minne om en intervjuundersøkelse utført av Norges Landbrukshøgskole i 1987 (rapport nr. 5/1987, Inst. for skogøkonomi), som viser at 78 % av befolkningen vil bevare ulven i vår fauna, og at det selv i Hedmark kun er 23 % som vil fjerne ulven. I en telefonundersøkelse som NRK's distriktskontorer i Hedmark og Oppland gjorde den 26. oktober 1990 var likeledes et solid flertall mot å skyte selv de ulver som forgriper seg på sau.

Sverre Viggens har som journalist full mulighet til å slippe begge sider fram med sine synspunkter - hvorfor blir det da ikke gjort? Selv i sitt lokalmiljø kan

ikke Viggen påberope seg en så stor ensidighet som hans arbeider omkring ulven avspeiler. Vi kjenner til en rekke mennesker i hans lokalmiljø som har et positivt syn på bevaring av ulv. Hvorfor er det da i stor grad bare personer tilknyttet eller som sympatiserer med Østre Hedmark Vilt- og Miljøforening han intervjuer? Hadde det ikke vært nærliggende f.eks. å innhente uttalelser fra formannen i Åsnes Viltneimnd om emnet? Og er det ikke å gå vel langt av ham å benytte et bilde av en utstoppet ulv plassert på et gårdstun? Det er jo det samme som å nøre opp under enkeltes ubegrunnede frykt for dette dyret.

Det er imidlertid hans intervjuer i Østlendingen den 14. mai og 25. mai d.å. som har fått oss til å reagere på denne måten. Disse intervjuene baserer seg på en artikkel skrevet av en av våre kjente viltforskere. Artikkelen belyser muligheten for at innavl i vår beskjedne ulveforekomst kan få uheldige konsekvenser, og viser i den sammenheng til enkelte iakttagelser fra dyreparker samt en øy i Nord-Amerika der ulv lever strengt isolert (hvilket ikke behøver å være tilfelle med ulvene på Finnskogen!). Dessuten gir han en anbefaling ved eventuelle forsøk på å ivareta et rendyrket skandinavisk genmateriale på ulv i dyreparkene.

Journalist Viggen går på denne bakgrunn ut med to separate intervjuer som begge trekker i samme retning, og ikke bare gir et skjevt men også et direkte feilaktig bilde av fagartikkelen. Et eksempel på dette er følgende sitat fra 25. mai:

"Frykten for innavl i ulvestammen i Finnskogtraktene og tankene om eventuell utsetting av nye dyr for å sikre stammen, har ikke....."

Tør vi spørre hvor i den ovennevnte fagartikkel Sverre Viggen har lest et eneste ord om aktuelle tanker om utsetting av ulv på Finnskogen?

Og hvor i artikkelen blir det slått fast at innavl nødvendigvis må gi slike uheldige konsekvenser som beskrevet?

I forbindelse med ulvebestanden på Isle Royale i Nord-Amerika nevnes det at selv om ulvebestanden for tiden er på et lavmål, så har dødeligheten vært svært liten de siste årene. Det er videre satt opp tre alternative forklaringer for årsaken til det lave antallet hvorav fødebrist er rangert høyest. Hvorfor har ikke Sverre Viggen fått dette fram i stedet for trekke fram innavisdepresjon som årsak? Tendensen er her som ellers i Viggens journalistikk - gi leserne et klarest mulig inntrykk av at ulven på Finnskogen ikke er verdt å ta vare på!

Det alvorligste er allikevel at han går ut med to separate intervjuer som begge gir et skjevt og uriktig bilde av fagartikkelens innhold umiddelbart etter at forfatteren er død og følgelig ikke kan korrigere. Både Viggen og hans intervjuobjekter burde også være klar over at heller ingen andre vil ta opp en diskusjon om artikkelens innhold midt oppe i de pårørendes sorg. Dødsfallet ble omtalt i flere større aviser, og man får en skremmende følelse av at journalist Viggen valgte å utnytte situasjonen.

Styret i Foreningen Våre Rovdyr går ut fra at Østlendingens ledelse ser alvorret i dette solide brudd på enhver etisk norm, og at avisen umulig kan være tjent med at slik journalistikk får fortsette.

Kopi av den omtalte fagartikkel vedlegges.

Med hilsen

styret i Foreningen Våre Rovdyr

Morten Bilet

Morten Bilet
formann

Kopi: Journalist Sverre Viggen.

Formann i styret i Østlendingen.

WWF

Julegavetips

Vi legger ved WWF's salgskatalog i dette nummeret, og oppfordrer alle våre medlemmer til å støtte WWF ved å kjøpe deres glimrende produkter.

Styret

Vi behøver slett ikke gå over grensen til vårt naboland for å finne eksempler på angrep mot truede rovdyr og de mennesker som taler deres sak - ja, endog på de som gjør sitt beste for å finne løsninger til en fredligere sameksistens mellom rovdyr og mennesker.

Allikevel synes vi herstående faksimile kan tjene som et verdig historisk dokument, i en tid da vi stadig får høre at "rovdyr-religiøse fanatikere" driver usakelig hets mot enkelte grupper i våre samfunn!

For ordens skyld vil vi nevne at forsker Petter Wabakken til dags dato, ikke har utgitt noen bok, og kan følgelig ikke på en slik måte ha fremført yttringer om at hverken Trysil eller andre bygder bør avfolkes til fordel for ulven. Dermed har artikkelforfatteren satt et klart kvalitetsstempel på sine skrivelser om både Wabakken, prins Philip og andre navngitte personer.

Men det som han neppe har tenkt på, er hvilket monument han har reist i spørsmålet om usakelig hets!

Prins Philip ett hot mot värmländska får

Vad finns det för samband mellan prins Philip och värmlandsvargarna? Jo, precis som arvikaforfattere Bengt Hallgren i en bok behandlad Arvika och Adolf Hitler samtidigt kan man faktiskt se ett samband även här.

Prins Philip (gift med drottning Elisabeth av Storbritannien) är nämligen högste bas i Världsnaturfonden, som driver olika projekt avseende sk utrotningshotade djur, bl a genom Projekt Varg.

Detta projekt innebar som bekant att glesbygdsborna i Värmland har stora svårigheter med fårskötseln i området. Kringströvande vargar slaktar besinningslöst deras fårhjordar.

Vad är då det egentliga syftet med Projekt Varg? Den norske vargspåreren Peter Wabakken (som bor i Elverum i Glommedalen) framför i sin bok om vargar att det vore lämpligt att vissa delar av Norge (kanske Trysil-området) på sikt töms på människor för att

vargarna där ska få fritt spelrum - och konfrontationer mellan människor och vargar inte ska behöva förekomma.

Vad gäller prins Philip och den engelska kronan vill jag påpeka att denna krona historiskt sett har så att säga vinstoriskt inne att tömma glesbygden på folk. Jag syftar här på den engelska kronans uppträdande i Skottland på 1740-talet. Den engelske härledaren, general Cumberland (även kallad "slaktaren Cumberland" - besegrade i slagen vid Culloden den Stuartiska kronpretendenten "Bonnie Prince Charlie", som stöddes av de skotska klanerna.

Efter slaget vid Culloden för Cumberland vilt härjande fram i de skotska högländerna, tömmande dem på glesbygdsbor genom sk clearances. Är det något liknande som ska ske i Värmlands glesbygger?

Kungahuset Windsor i England har ju stora resurser

(uppskattad förmögenhet ca 400 miljarder). Dess medhjälpare i Sverige, bl a naturvårdsverkets Anders Bjärwall och Håkan Eles vid Värmlands museum, är också väl tillgodosedda med årsinkomster. Dessa herrar väntar sig att Värmlands glesbygdsbor med årsinkomster på kanske 40 000 kr gratis ska offra sina färbesättningar för Projekt Varg.

Det är samtidigt lustigt att iaktta att när en farlig hundras, den sk pitbullterriern, dyker upp i England så framläggs genast en lagstiftning - det blir förbud mot den, avlivning och kastrering.

Vad säger förresten länspolischefen och landshövdingen i Värmland om vargarnas härjningar i Värmland? Har inte glesbygdsborna rätt till skydd för sin egendom (fårren)?

Horst Mattenkloft,
Jostorp, Östmark

V.F. 8. JULI 1991

Jervjegeren «frifunnet»

Lesjingen som drepte to jerver er dømt til en straff på 60 dager betinget fengsel. I forhold til aktors strenge påstand om seks måneders ubetinget fengselstraff, oppfatter lesjingene dommen i herredsretten som frifinnelse.

Av Vidar Heitkøtter

— Det er et gledelig resultat. En vekker for Direktoratet i Trondheim, sier advokat Kåre Lund i sin umiddelbare kommentar til GLT.

— Dommen viser at det også er andre enn saueeierne som forstår det store problemet vi har i Lesjafjellet. Skal jervstammen reddes, må Direktoratet legge om kursen, sier lederen i Lesja sau- og geitalag, Ingvill Tøndevoldshagen.

Kontorsjef Terje Bø i Direktoratet for Naturforvaltning var ikke tilgjengelig for kommentar i hele går. Aktor i saken, politifullmektig Lars Ringvik, Gudbrandsdal politikammer, tar dommen til etterretning. Han har ikke lest dommen, og vil ikke uttale seg ytterligere før han vet hva herredsretten med sorenskriver Håkon Wiker som administrator har lagt til grunn.

Nødrett

Herredsretten viser til det vernearbeidet Norge har forpliktet seg til å drive, og understreker derfor hvor viktig det er at fredningsreglene blir stengt overholdt. I utgangspunktet er retten enig i at fredningsreglene krever et strengt strafferettslig vern.

Men, skriver herredsretten, og fortsetter:

— I formidrende retning må det

legges til grunn at tiltalte selv har hatt en følelse av å handle forsvarlig forsåvidt han mente at både han og hans næringsfeller i Lesja befant seg i en nødrettsligende situasjon. Dette må få betydelig innvirkning på straffutmålingen. I formidrende retning må det også telle at tiltalte i enhver henseende har bistått politiet under etterforskningen for å få klarlagt saken. Det kan reises tvil om straffesak kunne ha blitt fremmet mot ham uten hans positive medvirkning.

Herredsretten har fattsatt straffen til 60 dager betinget fengsel med en prøvetid på to år uten tilsyn. Påstanden om at tiltalte skulle fradømmes retten til å utøve jakt og fangst i inntil fem år, er ikke tatt til følge. Derimot blir fangstredskapen lesjingen brukte, inndratt.

Store tap

Det var i midten av mai 1990 den 38 år gamle saueeieren på Lesja satte opp fellen i området vest for Vangstind. Første jerven ble drept momentant, og var delvis oppspist av en annen jerv da mannen kom innover til fellen etter en ukens tid. Han satte opp saken på nytt, og hadde etter kort tid ny jerv i fellen. Det er ikke bevist at han skal ha påført dyrene unødige lidelser. Fellen han brukte var ikke tillatt for slik fangst. Men i retten ble det fra sakkyndig hold konstatert at begge jervene ble drept momentant.

Saken ble satt opp i et område hvor jerven tidligere hadde drept sau, og hvor mannen mente han hadde store sjanser til å fange skadedyret. Andre motiver med jervfangsten hadde han ikke.

Herredsretten har merket seg at saueeierne i Lesja sommeren 1990 mistet 280 lam og ca. 40 sauer. I årene 1983-1990 hadde domfelte et tap på 75 lam og 14 sauer. Han søkte erstatning for 69

Direktoratet må legge om kursen, sier Ingvill Tøndevoldshagen i Lesja sau- og geitalag.

lam og 11 sauer, og har fått erstattet 49 lam og ti sauer med tilsammen 93.825 kroner.

Herredsretten anser det direkte økonomiske tapet på grunn av jervangrep for å være relativt beskjedent. Men påpeker de lidelsene som jerven påfører saueierne, og de uheldige konsekvensene for avlsarbeidet.

I alle år har lesjingene søkt felingsstillatelse. Slik tillatelse er gitt, men til tider på året og med en slik tidsbegrensning at tiltaket er blitt uten virkning. Det er ikke felt jerv i Lesjafjellet de tre siste årene, og dette må ha ført til at stammen har økt betydelig, særlig fordi ynglingen de siste årene har vært rikelig, bemerker herredsretten.

Direktoratet erkjenner at truselen fra jerv i Lesjafjellet er kronisk. Retten har merket seg at stammen må være så stor for å bevare den med rimelig trygghet.

Gledelig

Domfeltes forsvarer advokat Kåre Lund i Vågå sier at han hadde håpet på full frifinnelse. Likevel: Han legger ikke skjul på at resultatet er gledelig. Herredsretten har tydeligvis forstått den frustrasjonen næringen i Lesja er i. Dette ble da også kraftig understreket av ordfører Oswald Haugbotn som ble ført som vitne i saken. Lund ser ikke bort fra at dommen må påvirke Direktoratets forvaltning i Snehetta.

Överkörd järv ger fängelse

■ En inan som med skoter körde över en järv upprepade gånger för att hämnas ihjälrivna renkalvar dömdes på tisdagen till tre månaders fängelse för grovt jaktbrott av Lycksele tingsrätt.

Händelsen i Vindelfjällens naturreservat bevitnades av två norrmän som även tog fotografier. Järven, som är totalt fredad, kördes över i hög hastighet minst tre gånger och dog senare av skadorna. Mannen saknade dessutom jakträtt i området.

(TT, Lycksele)

GUDBRANDSDØLEN LILLEHAMMER
TILSKUER 18. OKTOBER 1991

WWF NORGE 20ÅR

Det er 20 år siden WWF Norge ble stiftet. Helt siden starten har kongen (tiligere kronprins Harald) vært president. Som konge har han ikke lenger anledning til å inneha et slik verv, og det var derfor dobbelt anledning til en markering ved årsmøtet som ble holdt på Ås Landbrukshøyskole den 19. september.

Kongen uttrykte vemod ved å fratruke vervet etter 20 år. Han mente at oppgaven hadde gitt han mere enn hva han hadde kunne gi tilbake.

Aministrerende direktør i WWF, Charles de Haes fra Sveits, gjestet Norge for anledningen. Han tildelte Kongen æresmedlemskap i WWF og overrakte en gave (et ur), samtidig som han understrekte den store betydning som den tidligere kronprinsens innsats hadde for WWF.

Fra WWF Norge fikk Kongen overrakt en akvarell av kunstneren Viggo Ree, med motiv polarsvømmesnipe.

Forøvrig hadde årsmøtet et faglig innhold over emnene bevaring av naturens mangfold - en livsforsikring for kommende slekter, biologisk mangfold i villmark og åker, rømt oppdrettsfisk truer villfisken og skogen som miljøskaper og produksjonsfaktor.

P.G.

Svein Myrberget til minne

Professor Svein Myrberget døde i mai, 61 år gammel. Han var en av våre mest sentrale personer innen viltforskningen, i en lang rekke år. Sin hovedoppgave tok han på lundefugl, men i senere år var det forskning på ryper som opptok han mest. Hans interesser strakte seg imidlertid over bl.a. de store rovdyra, og Myrberget var vel en av de forskere som hadde bakkekontakt når det gjaldt bestandstall for disse artene i Norge.

Svein Myrberget ble knyttet til Statens Viltundersøkelser (senere viltforskningen i Direktoratet, Trondheim - nå NINA) i 1936, og fulgte senere denne forskningsavdelingen gjennom dens skiftende tilværelse gjennom alle år.

Få har publisert flere vitenskapelige arbeider en han, innen fagområdet, og en av hans gode sider var at han ivret for en populærvitenskapelig utgivelse av stoffet, slik at det kunne være tilgjengelig for flest mulig.

Svein Myrberget var vitenskapelig leder for viltforskningen i Direktoratet fra 1977 til 1988. Fra da hadde han status som seniorforsker ved NINA. Han ble dessuten utnevnt til dosent II ved universitetet i Trondheim i 1980, og til professor II samme sted i 1985.

Fra sin sentrale posisjon innen norsk viltforskning, hadde Myrberget et stort internasjonalt kontaktnett, og var norsk representant i en rekke internasjonale fora. Myrberget vil derfor bli husket lenge, både innenfor og utenfor landets grenser.

P.G.

NYHETSBREV 20
FRA PROSJEKT
VANDREFALK, SØRØST-NORGE

Prosjekt Vandrefalk, Sørøst-Norge er et Verdens Naturfond/WWF-Norge prosjekt. Prosjektet ble dannet i 1988 og ledes av et styre med 6 medlemmer. Målsettingen er å estimere og overvåke bestanden i fylkene rundt Oslofjorden, og sørge for en bedret ungeproduksjon ved diverse konkrete hjelpetiltak. Prosjektet samarbeider nært med Prosjekt Pilgrimsfalk i Sverige. Nyhetsbrevet utkommer omlag en gang i måneden i perioden februar-oktober. Nyhetsbrevet er gratis.

20.sept. 1991

OPPSUMMERING 1991

Hekkesesongen er nå for lengst over for vandrefalkenes sitt vedkommende, og det er nå tid for å se tilbake på hvordan det egentlig gikk i Sørøst-Norge dette året. Det har jo vært en svært positiv sesong dersom vi ser på økningen i antall par, men ikke fullt så positivt med hensyn til ungeproduksjonen. Vi fant etterhvert 13 territorielle par og 1 lokalitet med minst en falk:

	Egg	Klekt	Unger satt ut	Fl.d. unger	
B-1	3	2	0	2	
B-3	0	0	0	0	
B-4	4	2	0	2	
V-1	4	3	4	2	
V-2	4+4	4+3	1	3	
V-3	3	2	0	2	
V-4	3	2	2	4	
V-5	0	0	0	0	Nytt par.
T-1	3	0	0	0	
T-2	?	?		0?	
T-3	?	0	0	0	Nytt par.
T-4	?	0	0	0	Nytt par.
T-5	0	0	0	0	Nytt par.
Ø-1	4(5)	4	0	4	
SUM	32(33)	22	7	19	

Som vi ser ble det lagt tilsammen 32 egg ved 8 lokaliteter. Gjennomsnittet for 9 kull var 3,6 egg. På Ø-1 ble det trolig lagt hele 5 egg, men dette er vi noe usikre på, derfor brukes tallet 4. 22 av eggene (7 lokaliteter) klekte, dvs. 68,7 %. Klekkesprosenten er som i de foregående sesonger.

På V-1 ble de fire ungene fra førstekullet på V-2 satt ut, men desverre ble to av disse borte før flyvedyktig alder. Årsaken er ukjent. De tre andre ungene som ble satt ut (til V-2 & V-4) var avlsunger fra Sverige. Paret på V-2 mistet også en unge før flyvedyktig alder. Det er uvisst om dette var en av deres egne eller avlsungen fra Sverige. Dermed mistet vi 3 verdifulle unger

rett før de var flyvedyktige. Totalt ble 19 unger flyvedyktige, hvilket er én unge mer enn i 1990.

På lokalitet V-1 ble eggkullet på 4 samlet inn for maskinklekking, og fuglene ruget på kunstige egg fram til utsettingen. 3 av eggene klekte, og disse tre ungene ble satt ut i en hackingkasse i Sverige i juli. Alle ble flyvedyktige, men 2 ble senere hønsehaukmat....

1991 har vært en problemsesong på flere måter. Utrolig nok ble ingen (som vi vet om da) vandrefalkunger klekt i Telemark, på tross av 4 par og 1 lokalitet med minst 1 falk. Desverre mistet vi av ukjente årsaker 3 egg på T-1, hvorav minst 2 var befruktet. Her var hannen en norsk 1-åring! Forøvrig er dette den første hekkeplassen i Sørøst-Norge hvor vi har registrert befruktede egg med 1-årig hann innblandet.

På de andre lokalitetene i Telemark med par var det 1-årige hunner, og det vet vi fra før av betyr problemer. På lokalitet V-5 var det også 1-årig hunn, og på B-3 var det opp til flere hunner samtidig! Faktisk trodde vi en stund at hannen foret 2 hunner på hvert sitt eggkull, men det viste seg å være lurerruging. Tore Gunnarsen har registrert hele 4 forskjellige hunnfugler på B-3, så om det er en spesiell hann, eller en spesiell lokalitet disse hunnene kjemper om er ikke godt å si - men fantastisk interessant er det! Kanskje er det normalt i den oppbyggingsfasen vi er inne i nå. Dette har også blitt observert flere andre steder etterhvert, men kanskje ikke så heftig og ofte som på B-3.

Radiomerking: En av vandrefalkungene (en ♂) på V-2 ble valgt ut til å bære en radiosender på venstrebeinet fra midt i juli. Oppfølgingen har vært god med peileutstyret (Terje og Jørn), men fram til månedsskiftet august/september, da den plutselig forsvant, har den utelukkende holdt seg på hekkeplassen. Den har bare tatt korte turer på max 2-3 km fra lokaliteten. De to kullsknene ble borte samtidig. Det har blitt forsøkt å lete opp "radiungen" i Vestfold, men uten resultat.

Miljøgiftanalyser: Nedenfor er oppgitt analyseresultatene for 6 egg av vandrefalk på følgende stoffer: Kvikksølv (Hg), DDT og PCB. Verdiene er oppgitt i ppm våtvekt. Analysene er foretatt på Vet. inst. i Oslo (DDE var ikke spesifisert).

	Hg	DDT	PCB
Ø-1, 1989	0,48	0,814	2,229
B-3, 1990	0,32	5,773	10,945
V-2, 1990	0,18	2,928	3,363
(2.kull)			
V-2, 1990	0,14	2,718	3,952
(1.kull)			
V-1, 1990	0,11	6,557	22,088
B-4, 1990	0,08	2,130	1,659

Vennlig hilsen Odd, tlf. 03 - 53 14 09 kveldstid, < kl.22.30
03 - 58 61 62, jobb: 0900 - 1545.

PROSJEKT VANDREFALK SØRØST-NORGE, Postboks 281, 3701 Skien
Bankgiro: 2610.32.52007 Postgiro: 0814 5023395

Rettsbok

for

Sør-Østerdal herredsrett

År 1991 den 18. juni ble rett holdt i Hagelund, Trysil

Rettsens formann: Sorenskriver Knut Beverfelt

Meddommere: Jon Vold, 2430 Jordet
Gunnlaug Heggeriset, 2430 Jordet
som begge har avgitt forsikring.

Protokollfører: Rettsens formann

Sak nr.: 25.91

Den offentlige påtalemyndighet

mot

, født 15.05.36

tiltalt for overtredelse av villtoven av 29. mai 1981 nr: 38 § 56,
jfr. § 3, 2. ledd

Til stede: Aktor, politiflm. Lars Chr. Stensrud
Forsvarer, h.r.advokat Gunnar Rohr Torp
Tiltalte møtte.

År 1991 den 25. juni ble avsagt slik

dom:

Tiltalte [redacted] er født 15.05.36, han bor Galaasen i Trysil, er gårdbruker og skogsentreprenør, gift, inntekt ca. kr. 150.000,-, uformuende.

Politimesteren i Østerdal utferdiget den 4. januar 1991 slik tiltaltebeslutning:

før forseelse mot: Viltloven av 29. mai 1981 nr 38 § 56, jfr § 2, 2.ledd som bestemmer at det er forbudt å fange, jage, drepe eller skade fredet vilt.

Grunnlag:

Freitag 22. august 1990 ca kl 1400 i skogen ved Hakkamak i Trysil skjøt han med rifle mot en bjørn som ikke ble truffet eller ble truffet slik at den ble lettere skadet. Hans hensikt var å felle bjørnen.

For ordens skyld bemerkes at datoen i tiltalen er feil. Under hovedforhandlingen ble opplyst at den korrekte dato for hendelsen skal være 17. august 1990, ikke 22. Dette ble imidlertid ikke egdret på stedet.

Hovedforhandling i saken ble holdt den 18.06.1991. Tiltalte møtte og avga forklaring. Han erkjente seg ikke skyldig. Retten fikk forklaring fra fem vitner samt fra to sakkyndige, en fra fylkets viltforvaltning, en fra viltforskningen. Det ble foretatt slik dokumentasjon som rettsboken viser.

Aktor påsto tiltalte dømt i overensstemmelse med tiltalen til fengsel i 16 dager, betinget med en prøvetid på 2 år samt en bot, stor kr. 5.000,- subsidiært 10 dagers fengsel.

Forsvareren påsto tiltalte frifunnet, subsidiært ansett på mildeste måte.

Bakgrunnen for tiltalen er at tiltalte har gård i Galaasen i Østre Trysil og driver med sau i tillegg til virksomhet som maskinentreprenør. Våren 1990 slapp han på beite i området rundt gården 53 stk. søyer og 87 stk. lam, altså tilsammen 140 sauer.

Det må anses på det rene at hans beiteområde som han har er jevnlig besøkt av bjørn. Det kan være tale om streifdyr. Det er

noen uenighet om det også er tale om bjørner som er mere stasjonære på stedet.

Tiltalte regnet med at han mistet ett lam straks etterat sauene var sluppet i begynnelsen av juni og han trodde dette var tatt av bjørn. Han var således forberedt på besøk av bjørn og han gikk jevnlig i beiteterranget for å holde øye med sauene. Flere ganger trodde han disse var skremt av rovdyr, etter hans mening bjørn. Han hørte også at hans nabo, hvis beiteområde delvis var felles med hans område, hadde hatt jevnlike besøk av bjørn. Denne hadde således funnet bjørneslåtte sauekadavre, og det hadde nærmest vært et virvar i naboens saueflokk. Ifølge vitneforklaring fra vedkommende nabo fant han i løpet av sommeren bjørneslått 7 stk. tikker og 9 stk. lam. Det ble ikke opplyst hvor mange av disse funn som fant sted før 17. august.

I løpet av beitesesongen som ble avsluttet ved månedsskiftet august/september p.g.a.bjørn, mistet naboen ca. 40 stk. sauer av de som ble sluppet, 331. Tiltalte mistet 14 av sine 140. Dette ligger langt over normal tapsprosent. Med stor sannsynlighet kan man da regne med at en større del av tapene skyldes bjørn.

Den 17. august var tiltalte og sønnen tilfeldig hjemme på gården ved middagstid. En snekker som arbeidet på gården, kom inn til dem og sa at han hørte svær uro fra sauene i en nærliggende åsrygg. Det ble oppfattet som et jag med kraftig bjelleklang og sauebrek.

Tiltalte regnet med at denne uro måtte skyldes enten løshunder eller bjørn. Han tok med seg sin elgrifle og dro inn i området, en mindre åsrygg kalt Hakkamak. Ved enden av åsryggen var det bratt og ulendt. Han så der noe som han oppfattet som klare spor etter jaget, sauer som, tross ulende, hadde løpt i stor fart ned den bratte skrent. Tiltalte fulgte sporet, men da han kom ned på flatere mark var dette ikke lenger synlig. Herunder begynte det også å regne meget sterkt. Han hørte nå brumming fra en bjørn. Han oppfattet dette som en irritert brumming, bjørnen likte ikke at han var kommet inn i området. Etter hans egen forklaring var terrenget meget ulendt og han flyttet seg opp i noe høyere terreng for å få mere oversikt. Herunder fikk han øye på en søye med to lam. Søyen virket noe oppskremt, rådvill. De dro sydover og han fulgte, uten å skremme dem, idet han trodde de ville føre han til hovedflokken da han ville se hvorledes det sto til med disse. Underveis stanset han i en telefonlinje. Han fikk nå se en bjørn. Denne bjørn fikk han se et stykke lenger bak, i forhold til hans egen marsjretning. Hans inntrykk var at bjørnen gikk i samme retning som ham, men noe lenger vest.

Da tiltalte første gang fikk se bjørnen, var dette i en trang åpning. Den ble mørte for ham igjen, men han gjorde seg da klar til å skyte. Straks deretter dukket bjørnen opp igjen i en ny

åpning. Han hadde nu gjort seg klar til å skyte og skjøt et skudd mot bjørnen. Han mente selv han hadde godt sikte og godt avtrekk. Han fikk dog en følelse av at bjørnen ble noe lavere i skuddøyeblikket. Senere fant han ut at bjørnen måtte ha tråkket ned i en fordypning i marken akkurat idet han skjøt. Han ventet litt, men gikk så frem for å undersøke. På skuddstedet fant han intet særskilt. Han var forsiktig, det var tett skog. Så hørte han påny en lyd fra bjørnen og gikk etter denne lyd. Heller ikke her fant han særlige sportegn, men han fant noe blod. Deretter fikk han påny høre en lyd fra bjørnen og gikk igjen etter lyden. Han fant ytterligere et par bloddråper.

Etter dette ga tiltalte opp videre ettersøk på egen hånd. Han gikk hjem og varslet det fylkesoppnevnte bjørnejaktlag. Disse kom til stedet og satte igang med ettersøk ca. kl. 1800. Ettersøket var resultatløst og det ble fortsatt den neste dag. Etter å ha forsøkt å lete med hjelp av hunder og dels også ved manngard, ble ettersøket oppgitt idet man kom til den konklusjon at bjørnen, om den var skadet, iallfall var bare meget lett skadet og at den hadde kommet seg ut av området.

Den påfølgende dag, den 19.08. gikk tiltalte selv med hund i området. Han fant en liggeplass etter en bjørn og også deler av et lam. Han mente også å ha funnet slakteplassen.

Neste dag gikk han påny i området og fant nu en søye som var slått av bjørn, brystet og juret var spist. Han fant også spor etter bjørn denne gang. Formannen i det fylkesoppnevnte bjørnejaktlag, som også skal registrere funn ved skader, ble tilkalt og besiktiget søya. Det kunne ikke med sikkerhet konstateres om denne søye var slått den 17.08.; det må imidlertid ha vært meget nær denne dato.

Tiltalte har til sin frifinnelse påberopt seg nødrettsbestemmelsen i viltl. § 11. Den aktuelle bestemmelse lyder:

"Vilt kan felles uten hensyn til fredning når felling må anses påkrevet for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person og under fare for direkte angrep på bufe og tamrein".

Den her siterte bestemmelse har vært omstridt og det har fra naturvernhold vært foreslått å endre bestemmelsen slik at man for lovlig å skyte fredet rovvilt, må komme på dette mens det faktisk er i ferd med å angripe bufeet.

Når det gjelder forarbeidene til lovbestemmelsen og rettspraksis må særlig vises til Høyesteretts dom av 7. desember 1989 i den såkalte Søndmør-sak.

Retten bemerker at hensikten med bestemmelsen har vært å gi husdyreierne en faktisk adgang til i visse situasjoner å avlive rovdyr før det kan konstateres et aktuelt angrep. Det må imidlertid være fare for direkte angrep på bufe. Det er således ikke utelukkende tale om situasjoner hvor et angrep av rovdycet er påbegynt. På den annen side er det ikke tilstrekkelig at det befinner seg rovdycr i et beiteområde.

Når disse bestemmelser skal anvendes på faktum i nærværende sak, er retten ikke i tvil om at det er tale om lovlig bruk av nødretten. For det første må retten konstatere at det hadde vært en betydelig rovdycrplage i beiteområdet denne sommer. Selv om tiltalte selv ikke hadde funnet kadavre eller hadde hatt ekstraordinært store plager, visste han at forholdet lå annerledes an hos naboen. Muligheten av angrep fra bjørn var under disse omstendigheter særdeles nærliggende.

Retten legger til grunn at den jaging av sauen som hadde funnet sted tidligere på dagen, var et bjørneangrep på saueflokkcn. Tiltalte visste ikke om bjørnen hadde lyktes i sitt angrep og han måtte under enhver omstendighet regne med at bjørnen ville foreta et nytt angrep.

Det må antas på det rene at avstanden mellom tiltalte og bjørnen i skuddøyeblikket var ca. 21 meter. Etter tiltaltes forklaring, som må legges til grunn på dette punkt, var de tre sauer, søyen med de to lam, ca. 15 meter fra ham, på den annen side. Avstanden mellom bjørnen og saucne i skuddøyeblikket var således ca. 35 meter. En slik situasjon må i seg selv fremtre som særdeles truende. Det kan nok teoretisk sies at tiltalte kunne skremme bort bjørnen, enten ved å hoié og skrike eller ved å skyte skremmeskudd. Den sakkyndige viltforsker som møtte under hovedforhandlingen mente at en bjørn på denne måte ofte kunne bli så skremt at den dro lange veier. På den annen side hadde tiltalte motsatt erfaring. Ved det ettersøk som han ble dømt for ved Høyesteretts dom av 14. desember 89, ble det skutt mot en bjørn, men bommet. Denne bjørn gikk bare et par hundre meter før den la seg ned. Det må også bemerkes at vilt kan reagere helt forskjellig på skudd.

I denne forbindelse må også tas hensyn til at tiltalte bare hadde lokalisert den ene søye med de to lam. Hvor resten av flokken var, visste han ikke. Han kunne således, hvis han bare skremte bjørnen, løpe risiko for at denne ble skremt henimot de øvrige sauer.

Det har vært reist kritiske bemerkninger mot at tiltalte gikk med rifle i området. Retten finner at det må fremstå som særdeles naturlig å gjøre dette i et tilfelle som det foreliggende. Et gevær kan når man går i et slik område, faktisk tjene til flere

funksjoner. Det kan være nødvendig å avlive skadede, men levende sauer. Videre kan det bli aktuelt med lovlig skyting etter den nevnte bestemmelse i viltloven. Løshunder kan også i mange tilfeller skytes. Endelig kan man ikke se bort fra at det i visse tilfeller også kan bli tale om personlig sikkerhet. Når det gjelder tiltaltes situasjon i skuddøyeblikket, ville nok mange følt viss bekymring for sin sikkerhet. Bjørnen var ca. 35 meter fra sauene og tiltalte befant seg imellom. Dette må gjelde selv om man erfaringsmessig regner med at bjørn bare i helt spesielle situasjoner er farlig for mennesker.

Retten finner, som nevnt, etter dette at betingelsene for å gjøre et forsøk på å skyte bjørnen var tilstede i henhold til bestemmelsen i viltlovens § 11. Tiltalte må etter dette bli å frifinne.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

██████████, født 15.05.36, frifinnes.

Dommen er etter rådslagning og stemmegivning undertegnet etter sirkulasjon og avsagt ved formannens underskrift. Den ble da avsagt for åpne dører. Frifunnede var ikke til stede og dommen blir å forkynne.

Retten hevet.

Knut Beverfætt

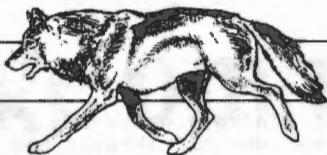
Jon Vold

Gunnlaug Heggeriset

Retts utskrift:

Jøran Østlie
Bjørn

Bjørn og jerv i Gausdals vestfjell.

Udyrene har herjet fælt i saudriften.

Fællingen
Driftesauen i Gausdal vestfjell hentes i disse dager hjem. Den første sending på 1600—1700 dyr er allerede kommet.

Bjarne Finholt som administrerer saudriften forteller til «Laagen» at dyrene var i god stand. Men ellers har det været meget strid med sauen i sommer. Udyrene har været plagsomme. Jerv og bjørn har herjet i driften, og det er funnet levninger etter ikke mindre enn 40—50 sauer som er kommet av dage. Jerven er nok verst, sier hr. Finholt. Det er forholdsvis lett å se når den har været på ferde. Den dreper for fote og det er funnet opptil 6—7 drepte dyr på samme sted. Man må også regne med at en del drept sau ikke er funnet. Det blir uråd å drive med saudrift hvis dette skal fortsette.

Ellers har det været meget fremmed sau i driften i år, og dette har også skapt vanskeligheter for gjetingen. Den fremmede sau vil gjerne trå tilbake til kjente trakter, er urolig og trekker utover i alle leter. Men alt dette vil rette sig senere når sauen blir kjent i havnen. Det er verre med udyrene.

MORGENBLADET 26. SEPT. 1941

Bjørn herjar i Sogn.

Sprang etter 9 bukkar i Undredal, ~~Sogn~~ og tok 2 av dei.

For ei tid sidan vart det meldt at dei hadde set bjørn i Vindedal i Lærdal. Dei hadde set han tett ved husi på heimestølen der ein dag. Og dei skulde han for å hava drepe mange smalebeist. Men det var ingen som hadde gevær til å gå på jakt etter han med, og so fekk bamsen rusla i fred.

No kjem det ei melding frå Undredal som fortel at dei hev havt vitjing av bjørnen der og. Han kom jagande med 9 bukkar fyre seg, og det vert fortalt at han greidde å taka 2 av dei. Det er fleire geitestølar der inne, so der er sakte nok for han å forsyna seg av. Utanum det at folk ikkje hev byrsor til bjørnejakt, lyt dei no søkja til departementet um å få skyta bjørn, då han er freda. So vidt meldaren vår hev frett, er det ikkje sendt slik søknad, og det er visstnok ikkje tanken å gjera det heller.

Kann henda er det same bjørnen som hev vore på ferde både i Vindedal og Undredal. Men då Aurlandsfjorden ligg millom desse tvo bygdene, hev bamsen måtta teke ein heil umveg for å koma dit. Truleg hev han då vorte noydd å rusla upp i vossetraktene for å taka ned att i undredalsfjelli.

Meldar.

BERGENS TIDENDE 15. SEPT. 1941

fredm Bjørnen herjer blandt sauene i Hedalsfjellene.

Tirsdag den 12. august fant to karer som var på vei over fjellet fra Vestbygda i Hedalen til Søbeksetra, to lhjelrevne sauer borte ved Skarseter. Det var bjellesauen og et fjorlam, som tilhørte Ole Huse. Karene som fant sauene syntes at de hørte noget røre på sig borte i lien, og de trodde at det måtte være bjørnen som var blitt forstyrret i sitt måltid, for sauene var ganske varme da de tok i dem og bjellesauen var delvis opspist.

De gikk innom Brenseter som ligger en kvarters vei derfra og fortalte hvad som var hent, og fru Huse som da lå på seteren sammen med en voksen datter, fikk saueskrottene hentet hjem til seteren, men det viste sig at det var ikke stort som var brukbart til folkeføde, så ille var de revet i filler.

Da der i år går ca. 100 sau i Hedalsfjellene, er folk deroppe bange for at bjørnen kommer til å gjøre mere skade, og ikke uten grunn er de engstelige, for torsdagen den 14. i samme uke kom en del sau frem til Brenseter og så svært opøste ut. De hadde nok hatt føling med bamsen, for det var et lam som haltet svært på det ene forben og ved nærmere undersøkelse viste det sig at den hadde 2 svære risp som av en bjørneklo. En annen voksen sau var helt rødflekket av blod på den ene side, den var så vill at det var vanskelig å fange den, men da det lyktes viste det sig at den hadde flere stygge risp.

Blir bjørnen så nærgående kan den bli en kostbar kar å ha gående i fjellet og en lite hyggelig nabo.

Sig. Svork.

AFTENPOSTEN 30. AUG. 1941

Mikkjel Fønhus har ingen særlig tro på Valdresbjørnen.

*Heller til den oppfatning
at det er jerv som dreper
husdyra.*

F. Rind.

Det er ikke lenge mellom hver gang avisene bringer bjørneberetninger fra Valdres, og siste rapport går ut på at bjørnen har slått ihjel to sauer i Hedalsfjell.

Den gudbenådede naturdikteren Mikkjel Fønhus er også kjent for sin bjørnekjærlighet, og han har gjentatte ganger gått inn for fredning av bamsen. Velgeren har slått av en prat med Fønhus og spurt ham hva han har å si til rapportene om bjørn i Valdres.

— Jeg ser at bjørnen av og til får skylda for å ha drept husdyr, sier forfatteren, men sant å si er jeg slett ikke så sikker på at det er bjørn som er synderen. Min mening er at de bortkomne husdyra snarere er blitt offer for jerv, noe også fylkesagronom Lyngstad har vært inne på. Enkelte hevder at de også har sett bjørnen, men om dette medfører riktighet, er en annen sak. Nå vil jeg aldeles ikke benekte at det er bjørn i Jotunheimen, men såvidt vi forstår forfatteren er han av den bestemte mening at man bør avvente kjensgjerningene før man fastslår noe som helst om Valdresbjørnens eksistens.

DAGBLADET 23. AUG. 1941

STYRET

Leder Morten Bilet, Slengåsen 7, priv. 06-879439
2020 Skedsmokorset arb. 02-160010

Sekretær Yngve Kvebak, Maridalsvn. 225 C, 0467 Oslo 4
priv. 02-950866

Kasserer Jon Bekken, H. Hårdrådes v. 4, 2322 Ridabu
priv. 065-26984

Redaktør Hilde Aaseth, Nordvivegen 60,
2312 Ottestad priv. 065-78356
arb. 065-27540

Styremedl. Paul Granberg, 2620 Follebu, priv. 062-20006
Geir Sjeli, Furusvingen 33, 2164 Skogbygda
priv. 06-908535

Per Kristian Stokke, Postboks 955,
1432 Ås-NLH

Vararepr. Astrid Haagensen
Bergabakken 4, Brevik, 1464 Fagerstrand
priv. 09-939187

Arne Flor, G. Knudsens v. 36, 4815 Saltred
priv. 041-31695

Hans-Jørgen Wallin Weihe, Thorstadvei 6,
2600 Lillehammer priv. 062-58394

Stig Anderson, Fjæremoens, 4890 Grimstad
priv. 041-43380
jobb 041-25000

VÅRE ROVDYR

Postboks 17 - 2420 Trysil

Tidsskriftet VÅRE ROVDYR er medlemsorgan for foreningen
VÅRE ROVDYR, og utkommer fire ganger i året.

ANSVARLIG UTGIVER:
Foreningens styre

REDAKTØR:
Hilde Aaseth

Medlemskontingent 1991 Minimum kr 75,-
Abonnement Kr 75,-
Postgiro 0806 4429494 Bankgiro 1800.20.97644

INNHold

Leder.....	69
Ja til ulv.....	71
Storbergsbjørnen.....	74
Slagbjørn skremte bygda.....	76
Om mulig innavl og usmakelig oppførsel.....	78
Prins Philip ett hot mot värmländska får.....	90
Jervejegeren "frifunnet".....	91
WWF Norge 20 år.....	92
Svein Myrberget til minne.....	93
Nyhetsbrev 20 fra prosjekt vandrefalk, Sør Øst-Norge.....	94
Rettsbok for Sør-Østerdal herredsrett.....	96
Fra historien.....	102
Styret.....	104

FORENINGEN VÅRE ROVDYR

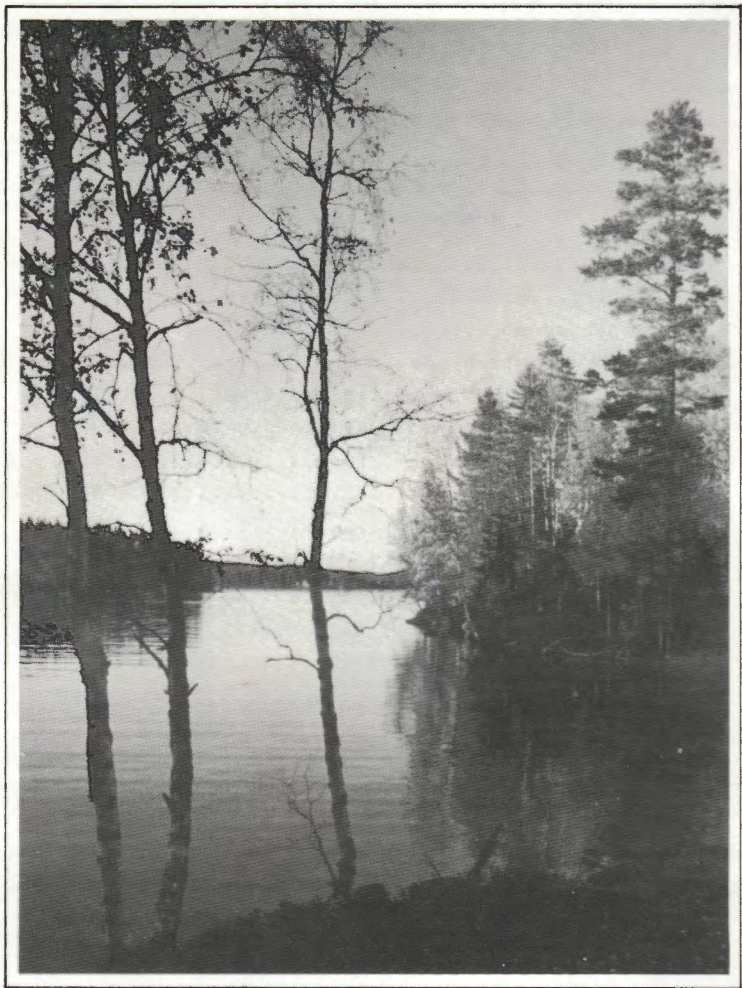
arbeider for å spre fakta om rovpattedyr og rovfugler,
og for at disse artene skal leve i livskraftige bestander
og forvaltes etter norsk lov og internasjonale avtaler.

Forsideillustrasjon: Dvergfalk, ungfugl, Viggo Ree 1980
Baksidefoto: Paul Granberg

Trykk:
Gausdal Trykkeri

Utgift med støtte fra
Verdens Naturfond

Returadresse:

Foreningen Våre Rovdyr Postboks 17, 2420 Trysil